

Samenvatting van het project Vaardig Verstaan

Haspmmomentsait?

Het project Vaardig Verstaan is uitgevoerd tussen 2016 en 2019 aan Universiteit Leiden met een subsidie van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

Hoofdonderzoeker: dr. Karin Wanrooij
Contact: VaardigVerstaan@gmail.com

© 2019 Karin Wanrooij

Haspmmomentsaite?

'Reducties' bemoeilijken het verstaan van een vreemde taal

Luistervaardigheid is een moeilijke vaardigheid om onder de knie te krijgen bij het leren van een vreemde taal. Ook veel leerlingen op de middelbare school hebben hier moeite mee. Het onderzoek van Vaardig Verstaan laat zien dat zogenaamde 'reducties' in natuurlijke spraak het verstaan van een vreemde taal bij middelbare scholieren ernstig belemmeren. Reducties zijn verkortingen en versmeltingen van woorden in de uitspraak. Ze komen zo natuurlijk voor in gesproken taal dat veel docenten zich er niet van bewust zijn. Meer kennis van reducties kan waarschijnlijk het onderwijs ten goede komen.

'Reducties'?

Als we onze moedertaal spreken, dan verkorten en vermengen we onze woorden. Sprekers van het Nederlands zeggen bijvoorbeeld *weekeiknie* voor *dat weet ik eigenlijk niet*. Dit is erg moeilijk voor vreemdetaallearners, want die hebben meestal alleen de volledige vormen geleerd en denken hier misschien dat de spreker een afspraak wil maken in een bepaalde week (*weekeiknie*) of dat hij of zij ergens naar moet kijken (*weekeiknie*).

Elke natuurlijk gesproken taal is doorspekt met deze reducties. In het Duits (de voorbeeldtaal in het project Vaardig Verstaan) kan een spreker bijvoorbeeld zeggen *hama* voor *haben wir of haspmmomentsaite?* voor *Hast du einen Moment Zeit?* Deze voorbeelden laten zien dat reducties over woorden heen gaan. Daarmee bemoeilijken ze voor vreemdetaallearners het herkennen van woorden in de spraakstroom. Wat reducties voor vreemdetaallearners verder extra moeilijk maakt, is dat ze voorkomen in verschillende mates. Een spreker van het Nederlands kan het woord *eigenlijk* ook uitspreken als bijvoorbeeld *eigelijk, eiglijk of eiglk*.

Lange ontwikkeling bij moedertaalluisteraars

Ook in onze moedertaal moeten we leren reducties te verstaan. Het onderzoek laat zien dat deze vaardigheid zich zelfs nog tijdens de puberteit op subtiele wijze door blijft ontwikkelen. Duitse 16-jarigen die naar simpele gereduceerde fragmenten in het Duits luisteren verstaan die namelijk net iets minder snel en minder correct dan jonge volwassenen. Waarschijnlijk gaan moedertaalluisteraars reducties steeds vaardiger verstaan, naarmate ze meer natuurlijke spraak ervaren.

Obstakel voor vreemdetaallearners

Het onderzoek laat verder zien dat Nederlandse middelbare scholieren met Duits in hun pakket heel veel moeite hebben reducties in natuurlijk gesproken Duits te verstaan, zelfs nog aan het einde van VWO 5 en zelfs als de aangeboden fragmenten simpel zijn (bijvoorbeeld *einen gemütlichen Abend verbringen*). De leerlingen in het experiment kenden de aangeboden woorden wel (de woordenschat was 'breed' genoeg): als die namelijk ongereduceerd werden uitgesproken (*einengemütlichenabendverbringen*), dan konden leerlingen ze redelijk verstaan. De scores kelderden echter, wanneer leerlingen de natuurlijk gereduceerde versie te horen kregen (*eingemütlichnampfebringng*). Ze kenden dus de woorden niet goed genoeg om ook de gereduceerde uitspraakvarianten te verstaan (de woordenschat was niet 'diep' genoeg).

Onbekend bij docenten

Uit een vragenlijst, die door 82 docenten Duits door heel Nederland is ingevuld, blijkt verder dat docenten eigenlijk niets of nauwelijks iets weten over reducties. Veel docenten noemen wel andere factoren die begrijpend luisteren voor hun leerlingen bemoeilijken, zoals een snel spreektempo en het gebruik van dialect. Sommige docenten wijzen ook op een gebrekkige woordenschat bij hun leerlingen.

Trainingsmethodes?

Ondanks weinig kennis over reducties doen veel docenten misschien wel het juiste om hun leerlingen reducties te leren verstaan. Het is namelijk frappant dat docenten onder meer 'vaak oefenen' en 'authentiek en divers materiaal aanbieden' noemen als 'beste methode' voor het trainen van luistervaardigheid. Het onderzoek van Vaardig Verstaan maakt aannemelijk dat juist deze elementen nuttig zijn. Het nodigt echter ook uit te onderzoeken wat de echte effectiviteit van trainingsmethodes is en of meer kennis over reducties bij docenten de luistervaardigheid bij leerlingen kan verbeteren.